

Çalkantılı Bir Bölgede Siyasi Vizyon Eksikliği

Dr. Ahmed Atawna - 21 / Ocak / 2016 Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi
Genel Müdürü

Arap dünyası uzun zamandır karmaşık sorunlar yaşıyor. Bazı ülkelerde insanlar barışçıl bir şekilde totaliter devlet yapısından kurtulup, sivil ve demokratik bir devlet inşa etmek için mücadele ederken bazı ülkelerde ise iç savaşlar, siyasi karışıklıklar hüküm sürüyor.

Bu savaşların bir kısmı dikta rejimlere karşı olurken bazılarının da radikalizme ve “teröre” karşı yapıldığı iddia ediliyor. Bunlara ilaveten bazı savaşlar da birbirlerini yok etmek isteyen farklı mezhep mensupları arasında yaşanıyor.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi hedefinin kestirilmediği, her mezhep ve gruptan insanlarda büyük kayıplara yol açan uluslararası toplumun yürüttüğü bir savaş vardır. Bu savaşlarda da ideoloji, para, silah, çıkarlar her şey mevcuttur.

Liderler, çoğu karar vericiler ve hatta analistler bu savaşları etkileyen iç ve dış faktörleri nesnel ve öznel koşulları inceleyerek bunun bölgeyi kasıp kavuran savaşlar üzerindeki etkilerini, uluslararası güçlerin bu savaşlardaki kışkırtıcı ve frenleyici rollerini anlamaya çalışıyor. Fakat maalesef İslam dünyası çok hayati bir öneme sahip olmasına rağmen konunun üzerinde gerektiği kadar durmuyor. Oysa bu krizden çıkmak için İslam dünyasının burada bir vizyon ortaya koyması gerekir. İslam medeniyetine, İslam tarih ve düşüncesine uygun vizyon yoksunluğu İslam aleminin içinde bulunduğu kaotik durumu, parçalanmışlığı daha da kronik hale getiriyor. İslam ve Arap

lkelerinin bağımsızlığını kazandığı dönemlerin akabinde siyasi düşünce kısırlığı açık bir şekilde göze çarpıyor.

Sosyalist, milliyetçi ve laik rejimlerin tümü Arap ve İslam dünyasının doğasına yanıt verecek, tarihsel, insani ve medeni kimliğine cevap verecek bir siyasal model ortaya koymakta korkunç şekilde başarısız olmuşlardır.

Bu ideolojileri esas alan tüm rejimler halklarına acı, zillet, yoksulluk, işsizlik yaşatan, insanlarını aşağılayan dikta rejimlere dönüşmüşlerdir.

Aynı şekilde "Arap Baharı" diye ifade edilen süreç İslami hareketlerin ya da "Siyasal İslam" olarak bilinen hareketlerin büyük hatalar işledikleri bir dönem olmuştur. Bu dönemde meydana gelen olaylar bunların Bölgedeki kültürel ve siyasi değişimin ihtiyaçlarına yanıt vermekte yetersiz olduklarını açık bir şekilde ortaya koydu.

Bu dönemde İslami hareketler halkların umudu oldu. Arap dünyası, bu hareketlerin halkın özlemleri beklediği alternatif medeniyeti inşa edeceklerini umut etti. Arap halkı özgür seçimlerin yapıldığı Tunus ve Mısır gibi ülkelerde bu umutlarını, desteklerini ve beklentilerini net bir şekilde sandığa yansıttı. Bu hareketlere iktidar şansı verdiler. Ancak sonrasında gerek kendi içlerinden kaynaklanan hatalardan gerekse kendilerinden kaynaklanmayan şartlardan ve hatalardan dolayı İslami hareketler bu tarihi fırsatı değerlendiremediler. Arap baharının yaşandığı ülkelerde halk büyük bir hayal kırıklığını uğradı. Bu hareketler halkın iradesini korumaktan aciz kaldı.

Siyasi İslamcı hareketler olarak nitelendirilen hareketlerin iktidarlarına karşı iç ve dış aktörler birleşerek harekete geçti. Uluslararası güçlerin desteğiyle İçte solcu, laik birçok grup, eski derin devlet artıkları harekete geçerek İslamcılarının iktidarını çökertti.

Bütün bunlar birer vakıadır. Ancak bütün bunlar iktidardaki İslami hareketlerin hiç hata yapmadıkları anlamına gelmez. Aksine onların hataları bu sürecin akamete uğramasında maalesef büyük bir rol oynamıştır. Bu hareketlerin devlete, idareye, topluma karşı ciddi bakış açısı ve vizyon sorunları vardı. Maalesef bu da “karşı devrimin” işini kolaylaştırmıştır.

Derin devletin, eski rejim artıklarının çok acımasız ve vahşi bir şekilde yeniden totaliter ve müfsit rejimler inşa etme çabaları ile bölgede başka hesapları olan dış güçlerin plan ve atakları birbiriyle örtüştü. Bu da çok acımasız sahnelerin ortaya çıkmasına yol açtı. Bunun sonucu olarak Ümmetin pusulası şaştı. Etnik ve mezhebi taassuplar ön plana çıkmaya başladı. Bu da Ümmetin birbirini yemesine sebep oldu.

Birçok Arap toplumu bölgede kurtarıcı gözüyle bakılan bölgesel güç ve devletlerin radikal ve vahşi hesaplarının kurbanı oldu.

Görüldü ki bu devletlerin hesabı başkadır. Açıkça görüldü ki Bunlar on binlerce, belki yüzbinlerce masumun cesedi üzerinde dahi olsa kendi egemenliklerini tesis etmek istiyor. Bunların başka da bir amacı yoktur.

Bugün Arap dünyasında Sünni olsun Şii olsun hâkim olan dikta rejimler, kendi çıkarlarından başka kutsalı olmayan devletler, İslami ve insani hiçbir ölçü tanımıyor. Bunların İslami ve insani hiçbir kriteri yok. Yaşlı, kadın, çocuk, masum hiçbir insanın bunların yanında bir kıymeti yoktur. Bunlarda rahmet yoktur. Varsa yoksa çıkarlarıdır.

Bu yetmezmiş gibi bölge dışından uluslararası güçler de kendi çıkarları ve ittifak halinde oldukları bölge devletlerinin çıkarları için Ortadoğu'nun bu bölgelerine müdahale etmeye başladı. Sorunu çözmek için müdahale ettiğini iddia eden bu güçler işi daha da karmaşık hale getirdi. Bunların çözüm konusunda hiçbir vizyonlarının olmadığı görüldü.

Uluslararası güçlerin bölge üzerinde çok etkileri olsa da asıl aktörler ve dinamikler yine bölgenin kendi içindedir. Burada en önemli ve etkili faktör halkların iradesidir. Biz burada uluslararası güçlerin müdahalesini masum görmüyoruz. Ancak burada bölge halklarının bunu bahane ederek sorumluluktan kaçamayacaklarını vurgulamak istiyoruz. Bu bağlamda tarihi sorumluluklarını hatırlatmak zorundayız.

Burada merkez gücün, ana eksenin Sünniler olduğunu kabul etmemiz gerekir. Fakat buna rağmen Sünni merkezin ümmetin bütün gruplarını kapsayacak bir çözüm vizyonu ortaya koymaktan aciz kaldığını ifade etmek zorundayız. Sünni merkez içinde bulunan mutedil ve vasat çizgideki hareketler dahi etki alanını gittikçe genişleten, birlikte yaşamı tahrip eden, hoşgörü nedir bilmeyen radikal hareketleri frenlemekte aciz kalmışlardır.

Fakat öte taraftan Şii ekol de tarihi konuların içine hapsolarak boş işlere enerji harcıyor. Bundan tam 1400 yıl önce Hz. Ali ile Muaviye arasında meydana gelen ve akidevi olmayan tamamen siyasi konular üzerine odaklanıyor. Bu meseleye Kendileri gibi bakmayan Müslümanlara başka bir gözle bakıyorlar. Bu siyasi tarihi meseleyi akide konusu yaparak Müslümanlar içinde başka bir merci oluşturmaya çalışıyorlar.

Ümmetin gerçek kimliğini ifade edecek, kendi özünden neşet eden, bütün bu meselelerden soyut bir vizyona şiddetle ihtiyaç vardır. Ümmeti içinde bulunduğu durumdan kurtaracak olan da budur. Bu nedenle etkili ve yetkili ümmet dinamiklerinin, aktörlerinin bu iş için seferber olmaları gerekir.

İlim adamlarının, cemaatlerin, siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin ve mezhepçilik belasından kurtulan ülkelerin ümmeti içinde buldukları parçalanmışlıktan kurtaracak bir vizyon için çalışması, derhal harekete geçmesi gerekir.

Çoğulcu, hoşgörü, özgürlük, kendi kaderini tayin etme hakkı temelinde tarihi meselelerden soyut, geleceğe hazırlık mahiyetinde bir projenin ortaya konulması gerekir.